

ACC. N:R M. 10823:1-158.

Landskap: Småland
Härad: Diverse h:r
Socken: " s:r
Uppteckningsår: 1947-48.
Upptecknat av: se samn!
Adress:
Berättat av:
Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Helmtak.
Från Västbo härad s. 1-50.
Västra " s. 51-80.
Östbo " s. 81-153.
Östra " s. 154-158.

Lu F 62.
Bibliotekskn.
o. dyf. figant!

263

212/125 b

Acc. n:r M.10823: /.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: SmålandHärad: VärboSocken: UnderstorpUppteckningsår: 1948

Uppgifterna lämnade av

Namn: Ped JohanssonAdress: Mjåshult, UnderstorpFödelseår och födelseort: 1894, Understorp

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Ej numreraJaNej30 %Ja

M. 10823:2.

Nej

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Läggas (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

Nej

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

265

M3/123C

Acc. nr M10823:3 LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Småland

Härad:

Vestbo JRM

Socken:

Bostra

Uppteckningsår:

1948

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Gottfrid Sarsjö

Adress:

Lund Bollbush V

Födelseår och födelseort:

3/7-78 - Väst. Kind

Folkliivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvett för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Det är nu länge sedan det skida - gick användning

vid vidjor, - och nog riktigt av de rika med järntråd

Redan de är rätt utslagna

Ja

M. 10823: 4.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Det friskas nog

hur var det laggt på raft

I Småland har underlag av ett hål på boningshus

kan inte några andra upplysningar ge

har för länge sen sett något under arbetet
därifrån

från 14/1 1948

Gösta Beckman

ÖBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

257

211/122C

Acc. n:r M. 10823:5.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av

Landskap: Småland

Namn: Albert Larsson

Härad: Västbo

Adress: Önnabo Små: Burseryd

Socken: Burseryd

Födelseår och födelseort: 1891: U.S.A.

Uppteckningsår: 1948+

Folkliivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvett för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande? 2.2 3.0%
 - b. för 10 år sedan? 15.0%
 - c. för 20 år sedan? 30.0%
 - d. för 50 år sedan? 60.0 75.0%
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Ja något halmtak finns ännu kvar.
2. Numera är halmtaken som finns kvar bundna med ståltråd. (vasstak har jag alldrig sett)
3. Här på orten användes alltid slagtröskad råghalm till taken. För lång tid tillbaka tåktes med läkt rafft och vidjor i senare tid med endast läkt och ståltråd.
4. I procent är svårt att uppgiva nu då halmtaken äro i utdöende, (skall emellertid göra mitt bästa)
5. Har icke hört denna benämning.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på *ortens dialekt*.



10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

811 M.10823:6

6. Fortlopande söm med en lock av halm vid varje bindning

7. Ståltråden fastgöres vid läktan lägges över halmen ned igen omkring läktan upp igen så att en lock halm kommer in i bindningen sedan fortsättes på detta sätt.

8. En nål för ståltråden samt en ^{täck} s.k. raka för att driva halmen. en trädgårdssax var ganska lämplig för att

9. få en slät yta. Andra redskap vet jag icke om.

Täcknålen gjord av bandjärn 35 till 50 c m lång ungefär 2: tum bred.

Täckrakan gjord av trä med små urholkningar så att halmen kunde drivas. en avlång brädlapp med handtag i vanliga fall en krokig gren.



TÄCKRAKA



TÄCKNÅL



HÅLMREPA



LAKTA

HELT AV TRÄ

LAKTA

VÄNDSKED

M.10823:7

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

11. Nej helt vanlig arbetsdräkt.

12. Hur beredes
a. långhalmen?
b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

12. I äldre tid tid gjordes halmen upp det vill säga
repades på en halmrepa så att all oredad halm och
ogräs skilldes ifrån. i nyare tid då arbetskraften
blev dyrare täcktes med halmen sådan den var i
buntorna(OUPPGJORD)

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?
b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?
c. Hur behandlas takskägget?
d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

13 I vanliga fall då det fanns gammalt tak täcktes
utanpå det gamla takets halm. Mot en rak bred bräda
som fastgjorts vid läktan gjordes takskägget av
ren uppgjord halm bunden i små nekar och stött
jämn i stubbändan mot loggolvet.

14. a. Hur ryggas taket?
b. Hur lagas ett söndrigt tak?

14. Halmen oredades så mycket som möjligt med slaga
och blöttes med vatten samt utbreddes över takåsen
samtidigt lades hängslena på.

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

15. Två man vid täckningen en utanpå taket och en
innanför för att sticka ut täcknålen samt någon
extra för att bära upp halm.

M.10823:8.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

16. På den gård jag äger fanns då min fader köpte
densamma en gammal ladugård där var ett avlångt

hål hugget ^{i vindskivan} något högre än takskägget samt ett
hål lägre än takåsen genom dess hål gick läktan

ut ett litet stycke en pinne borrar i läktan fast-
höll hela vindskivan.

17. Tak som jag sett har varit på läkt.

18. I småland har jag aldrig sett halmtak på bonings-
hus

19. Anser mig icke kompetent för vidare upplysningar
i detta ärende.

20. Har varit en granne som varit taktäckare behjälpli-
g med taktäckning men endast hos våra grannar här
i Önnabo.

21. Ang: yrke så är jag Bonde.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

258

211/122C

Acc. n:r M. 10823:9.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Småland*Härad: *Västbo Jönköpings Län*Socken: *Snårebygd*Upppteckningsår: *den 23 januari 1948*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Peter Adolf Johansson*Adress: *Stenås Snårebygd*Födelseår och födelseort: *1873 den 23 juni**i Sandvins församling*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande? *5*
 - b. för 10 år sedan? *20*
 - c. för 20 år sedan? *10*
 - d. för 50 år sedan? *90*
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Halmtak. finns här ännu gott om. Med där ut för bättre takmaterial mm.

Jag har endast varit med om vidjor i Skåne

af detta hämmen jag inte till

haft hade vi på varje hus ett blok. att fästa halmen i underlaget. Men med vidjor eller järn tråd

M. 10823:10.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (mate-

Fört på en de sam med på en galvaniserad tråd 19-20
jag var inte i ord fört bara denna fråga
fråga vi se om jag till kunde vi fylla i den

Först två goda händer och inga fingrar Markint. lita
god insigt med ögonen
Inte som jag känner

obesvarad

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforskning vid Lunds universitet

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Man byter man full af träd och på ryggen
Man till Armarne kommar

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?
härsk beskärna än gjort

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M. 10823:11.

inte mera än Sabacer ar gods på påfötterna
på di kala Asarna här poken skinner, fäbiter fast
Halmen repas i en trärepa satt fast i en vägg
på ett gränt ä ggräs går ur. Sedan buntas
den i en 5 kilos tynga och Länges till Täckarna

täckes mycket utanpå gamla tak. Så är den
länga nästan god i ha.

Det klippas med en stor trädgårdssax. Hite
Det klippas med sax och studdas med 1/2 meters bräda
Halmen lägges på nya hus Den som får fattigår

att spika och mer räfsning på Taket brukar träta
till byggnaden. Halmen läggs i en hög ute. Asar
bra vatten på. Skär i små rätta famnar med rifva
Käres upp till byggnaden som läggs på den och
fäster den med di jorda Hängstena
För en 70 år sen var di 4 man utanpå Taket en man
innanpå Trä ut vid jern eller nu nästen
med nål och Träd ^{myr} fästas inte mer än 3 man

M.10823:12.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkämparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Ja vilke Herrarna komma hit till Skapås
skall ja visa sådant på Ladugården här samt
på Ångstaden ner vid Västerån
Taket lyses på träet 2+2 eller rund träfuch

Ja uti Halland, Jipfesta Värmen

Nej. Men vilke vi sända ner en expert att
skrifva så fort ja spåkar och upplysning
har ja inget emot.

Här fins inte en församling på Tre Vids om-
prets utan jag varit den i Täv. Något Tak
bonde i jordbrukare, Jägare i Fiskare, Låned
i Boningsare. Skapåsar i Byggnästare o.s.v.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

256

211/1220

Acc. n:r M. 10823:13.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Småland

Härad:

Västbo

Socken:

Burreryd

Uppteckningsår:

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Anders, H. Carlsson

Adress:

Holgräfte Sm: Burreryd

Födelseår och födelseort:

1889. Burreryd

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. ja, vasstake finns ej här i trakten.
2. De äldre taken voro bundna med vidjor och raft vid underlaget, de nyare taken sys halmen fast med fin mjukt järntråd.
3. Sådana halmtake finns ej här på orten.
4. För närvarande 4 procent.
10 år sedan 12 procent, 20 år sedan 35 procent,
för 50 år sedan 70 procent.
5. När raft och vidjor användes, begagnades takkläpp.

Obs. att takkläpp här = spännare 1. härstake, stor

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. Fortlöpande söm.

7. En man bredler ut halmen över en läkt, andre man syr omedelbart fast den med mjukt fin gavaluinerad stältråd, tredje man trär ut nålar.

8. Endast en halmtäckarnål av järn.

9. Vid raftbindning användes alltid raft, täckhjäpp samt täckraka av trä med handtag att hålla i när halmen skulle drivas jemn på yttresidan av taket.

10. Täckhjäppen användes till att pressa ned raften mot underläkten samtidigt som sidjan drogs åt, så att taket blev fast.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

11. Nej.

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

12. Väl slagtröskad råghalm vorepas
allt gräs samt ogrässtrån, samt buntas.

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

13. Såväl nytt, som utanpå ett gammalt
halmtak går att täcka.

b. Nej.

c. De längsta halmtärna bortklippas.

d. ja.

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

14. Fuktad om småhalm som hålls ned med hängskur.

b. Ny halm lägges i där det är sönder
samt sys fast eller fästes stadigt.

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

15. Tre personer på småtak, större sex personer.
Ett lag om tre personer är arbetsfördelningen
sålunda, på yttresidan, 1 man breder ut
halmen, 1 sys fast den, samt en som
träder ut mellan från insidan

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkämparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

16. Har ej hört talas om något sådant.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

17. Här på orten kallas underlaget av taket för
läkt, raftur ligger inuti balmor.

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

18. Nej, inte här på orten.

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

19. ja.

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

20. Åren 1912 - 1947,

i Busseryds och Lundvicks socknar.

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

21. ja, Lantbrukare.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt - det underlättar arkivets arbete.

213/124 ab - 214/124 cd

Acc. n:r M. 10823:17.

LUF 62

267

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av

Landskap: *Småland*

Namn:

Härad: *Värmland*

Adress:

Socken: *Bärnäs*

Födelseår och födelseort:

Uppteckningsår:

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvett för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

*7 Bärnäs kommun och trakten
här omkring finns ej några halmtak
eller någon som varit med om att
lägga ett sådant men spår tak färdig
rätt mycket*

Gislaved den 16/2 1948 ✓

Alvar Lenningson

Ordför. Bärnäs kommunalnämnd

236

208/1206

Acc. n:r M.10823:18.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Småland

Härad: Västbo

Socken: Gryteryd

Uppteckningsår: 1948

Uppgifterna lämnade av

Namn: Karl Josefsson,

Adress: Mølnetången Gryteryd, ✓

Födelseår och födelseort: 1892 Häcksvik Älvsb.1.

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Halmtak finnes men ej vasstak.

Halmen bindes vid underlaget, förr användes vidjor "kvist" men nu användes endast järntråd n:r 19, denna tråd får ej vara för grov för då är det svårt att "sy" fast halmen som det kallas uttalet är rätt allmänt.

Någon löst pålagd halm förekommer ej, som hålles med träkonstruktioner.

För c:a 50 år sedan användes halmtak på ladugårdar så gott som allmänt. för 20 år sedan var det betydligt mindre sådär 10--15 %. För 10 år sedan har halmtaken i mycket ringa omfattning förekommit knappast 5 %.

Takkäppar har jag ej hört talas om,

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

se sid. 22.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Nej.

10823:19.
7) Bindningen sker på två sätt, med järntråd, en använder "nålar" av olika slag, då bindningen sker med nål figur 1. skall en person vara på insidan av taket och träda ut nålen tillbaka då den på utsidan stuckit in nålen för att tråden skall gripa om underlaget "låkten". Då täckningen sker med "raft" bindes järntråden i en ögla på en båg liknande nål figur 2. på detta sätt sticker täckaren in nålen utifrån så att den griper om "låkten" och kommer ut igen så att en vrider tråden om "raften" drager åt tråden med en tång, hovtång eller kombinationsång så hårt som möjligt, hårdare tråden sträcket dess hårdare och fastare binder det halmen.

8.a) Redskap användes i stort sett endast "raka" denna raka, är en träskiva av lövträd storlek c:a 15 + 30 cm. c:a 2 cm. i tjocklek med ett utstående handtag, på sidan är borrarat en massa hål endast en halv cm. djupa och samma diam., med denna sida drives halmen så att taket bliver slät så att inga ojämheter uppstå. i kanten på skivan sitter med c:a två cm. mellanrum järnstift c:a 3-4 cm. långa av en halv cm. diam. Även äldre sådarna i stället för stift var trä pinnar dessa skulle taket "kamas" för att halmen skulle bli rak och taket på så sätt få bättre utseende. Nio är till stor del intaget i 8.a. Särskild bilaga följer.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

Nej. Det förekommer inte.

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

12) Halmen skall vara slagtröskad, för att bereda halmen användes en "repa" göres av en planka i denna borraras hål i dessa fästes träpinnar c:a 20 cm. långa och c:a 2 cm. i diam. spetsade i ändarna, pinnarne sitter med c:a 3 cm. mellanrum, med denna repa kammars halmen ren för gräs som ej får finnas, då rutnar taket fortare sedan bindes halmen i små stukor och jämnhugges i rot med en yxa. Vass användes ej.

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

13) Täckningen kan ske endera het och hållet ånyo eller utanpå det gamla taket, täckning utanpå det gamla taket sparar halm, då halm lagret ej behöver vara så tjockt. Taket beskäres endast vid början "hofsens" på själva takytan slätas taket endast med den förut angivna trädiskivan. Takskägg den benämningen har jag ej hört nämnas.

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

Halmtak lägges på nya hus, men undvikas på den grund att vid åsknedslag sker antändningen mycket hastigt på grund av att järntråden är ledande och därför tändes sågott som ögonblickningen på en gång. Taket ryggas med bruten halm, även den spillhalm som uppkommer vid täckningen. Halmen strillas med vatten för den blir bättre att packa och forma, ovan ryggningen fasthålls halmen ^{med} runda även klyvna trästör, i topp - ändan borraras ett hål 15 cm. från ändan två störr paras i hop medelst en trädubb. dessa kallas för i Väster-götland för "poller" och Småland för "hängslen" Laga ett söndrigt tak är svårt det blir sällan tät. Vid täckning erfordras 4 man om det skall gå raskt undan.

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M. 10823: 21.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

Ja. Det har förkommit både i Västergötland och
i Småland. Det förekommer ej nu torde hänföras
till 50 år tillbaka. Några ställen för närvarande
vet jag ej.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

Taket lades på läkt, raft användes då en band fast
halmen med den bågformiga nålen som angivits förut.

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

Finns ej halmtak på boningshus varesig Västergötland
eller Småland, men däremot Halland.

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

Ja. Men är nog ej mycket att tillägga.

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

Jag var med på taktäckning då jag var endast 12--15
år, den enda gång det användes "kvist." sedan har jag
endast täckt ett par gånger någon egentlig tak-
täckare är jag ej. Mitt yrke är lantbrukare.

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

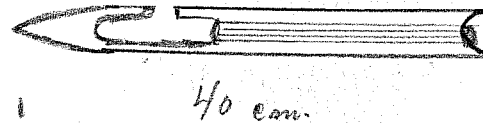
OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

M.10823:22.

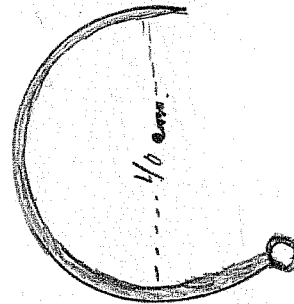
FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Figur av nålar.

Figur 1.



Figur 2.



212/126d-127c

Acc. n:r M. 10823:23.

LUF 62

264

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av

Landskap: Sverige

Namn: Salomon Rydén

X Härad: Västbo

Adress: Kulltorp

2 Socken: Kulltorp

Födelseår och födelseort: 1869, Gohult av 1

Upppteckningsår: 1948

Folkliivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuyert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som halles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkappar?

Svar:

1. Ett sådant halmtak finns i Ladegårdhus
2. Halmen är bunden vid underlaget med galvaniserad järntråd.
3. Nej, det förekommer ej
4.
 - a. 2%
 - b. 3%
 - c. 5%
 - d. 10%
5. Nej

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10823:24.

6. Fortlöpande söm

7. Med stora halmsäckar o bindas dessa om undersidet som ligger 30 centim från varandra

8. a. En för ändamålet järnmål

b. En av små handa

9. För 70-80 år sedan användes runka träskenor som fasthåller sned ved för

— — — — —

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

11. Vanliga arbetskläder

12. a. den skall vara slagträskad (rågholm)

b. förkammars ej

13. a. det har förkammars på båda delar

b. ja endast i ny täckning

c. med ett handtag på en träskara
gäses med kniv ett snitt uppåt

d. förkammars ej närmast

14. med snörd råghalm och träskor

15. tre, en på och en under taket
samt en som ligger upp halm

16. Har Ni hört ~~om~~talas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

16. Har ingen vetenskap här om

17. Hälloren lägges på ravel som vi
kalla bjure

18. Nej aldrig förekommit

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

233

207/1226

Acc. n:r M. 10823:27.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Småland

Färnebo län

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Gottfrid Johansson

Härad:

Västbo - Hjärad JKH

Adress:

Fagerhult, Långaryd ✓

Socken:

Långaryd

Födelseår och födelseort: 1876. " "

Uppteckningsår:

1948

Gottfrid Johansson
Fagerhult, LÅNGARYD.

Spikas in med rebb

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numtera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Halmtak har jag aldrig. -
 En del bunden med järntråd, en del
 träspikad med rebb.
 Slagtröskad halm för, nu tröskad
 för lammhalmverk.

För närvarande knapt några, för 10 år
 sedan några, för 20 år sedan 10%
 för 50 år sedan nästan allmänt.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
- b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10823:28.
Kig.

Är påbunds halmen med björkvidjor
och raft. (små skrädda granslavar.)
Nu med ståltråd eller spikas på med rebb.
I färd fallet inga, i senare hammare
havlång och ibland kvar.
Ej reterligt.

Se ovan

Wid täckningen.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

Ingen vass kvar

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M.10823:29.

Nej

En b. v. repa, kätts fast i en
våg av en taffla, och där repades
halmen, tills de långa och grova stråna
blev kvar.

Årda delarna.

Nej

fämsklippas med sax.
Inte nu.

Med lös halmen, varpå hänges
b. v. hängor = klampor.

Enkelt 4.

M.10823:30.

Ja.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Läggas (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

Läggas på skrädd, sparskålar.

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

Nej

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

Om jag hinner.

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

Kras mig själv, mina föräldrar
m. fl.

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Ja. Ordfr.
m. fl.

LÅNGARYDS FATTIGVÅRDSSTYRELSE
LÅNGARYD

BARNVÅRDSNÄMNDEN
LÅNGARYD

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

252

240/1246

Acc. n:r M. 10823:31.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Småland

Härad:

Gärnäsings Västbo

Socken:

Reftelse

Uppteckningsår:

1948²⁸

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Peder Johansson

Adress:

Wäckinge Reftelse ✓

Födelseår och födelseort:

6/4 1879

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

halmtak finns, ej vass
halmen läggs på s.k. björse lein des m.m.
Gäntråd (Gäntråd)
halmen är slagtröskad och på de senaste
50 åren fast bunden med gäntråd N:o 17, 18,
19,
a. 10 procent
b. omkring 20 m
c. m m 45 m
d. m m 75 m
nej

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10823:32.

Den frägnen kan göras ej så som på
färdvägarna ut den bästa halmen den som är
bäst ren för gräs. Så lägges ett lager på
första björnen (hoppden kallat) 6. 7. tum tjock
Så byr man först det med järntråd den är
visad på en för ändamålet med ett nål
Så lång ut den när igenom lakret, cirka
12 tum emellan varje stycke och drags hårt
Dit, vi är två på lakret en leder ut halmen
och en skäter nålen, så går en på undersidan
och tar emot nålen för att sedan stäcker
den tillbaka, 3 tum från det stället där den
kommer, så fortsätter man uppåt, blott
för blek (ett blek för varje björna
Så är det byggnaden, det lindas ihop
kontor av snävel småbarn, så sitter en
och upp och går ut detta på båda
sidan och därpå lägges hängelvar det är
2 stör 3 alnar längre som fördes tillsammans
med en spik (för längden med en pinn)
18 tum emellan varje, det har ofta före-
kommit att lägga ny halmen på gammalt
lak, men halmtak på bebyggelse har
inte förekommit här

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

Den som sköter
måten är
mästaren

mycket sådant

a. Ja den är slagtröskad och den blir
alltid mera jämn och fin

b. Vassen har jag här aldrig hört talas
om här på orten
Det har förekommit på både nytt & gammalt
när taket är färdiglagt så är det att ryggas
det är alltid en nere på gårdplanen

(Se under frågan 9)
Så är det beskärningen det tar på så
man håller med ena handen en skär-
levädel 18 tum lång med ett handtag på
med den andra handen åt taket hönt
Så har man en kniv i andra handen
gjord om en grästic en sådan skär bäst
med kniven följer man levädelns kant
Så skär man av det ofemna och taket
blir slätt & fint, Sedan sträcker man en
gästräsk längs hela ryggen och skär
den rak i vinklet med taket.

Sådana tak görs som bäst i många år
men kan också göras om det är utsatt för håller
större, 20 är det vanliga

M.10823:34.

ej

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

*det har varit byggt så gott som alla
stänger 12 tim
emellan varje*

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

ej i de här på arten

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

ja långt jag förstår

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

*i 30 års tid har jag täckt de flesta
halmstak här omkring i byggen
men med stickor och tegel*

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

*Byggnadsnikare och inredningar
Bjeltuggare
och i huvudsak gärdstänkare m.m.*

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

Som tackning till jag önen beskriva hur det
tillgick att tärka hultag före so vinden, min far
var tärkmästare och jag var honom behjelpig i
unga år. De skulle de gå ut upp halmen det till-
gick så, långa spikar på en lerädda så tag de halmen
och drog den över genom och att begräs blev efter, och
sedan med en yta mörks den något så luntan blev
genom i botten ändan. Så fästes en lerädda några tum
under den första lyman och den genomhuggna halmen
blev enot (de användes ingen kniv) de var det 4 man
på taket först en som lredde ut halmen, № 2 lade ut
ratten (små klenslänger) och satte ut rege (rudpen)
något löst ut så, № 3 tärkmästaren med sin tärk-
raka det var en lerädda en km lång på vilken var fästad
en något krokig käpp undersidan på leräddan var replad
och i ena kanten var spiknubbarna med denna strö-
halmen så det blev en genomlutning och att det lösa
vinde bort. № 4 kom sist och hände ut och gjorde

Småland
Västbo län
Räftele m
1948

M. 10823:36.

en knut på befan, och stappade så än den
under rafter och det blev fast och hårt
befan var små björktårningar som smeddes
de värmdes över eld så blev de mjuka, det blev
många gammal man där som förtjänade lite
pengar där på 50 koppar i en bunta kostade 25 öre
när de sedan skulle begagnas lades dem i blöt
någon dag innan när de sedan kom upp till
byggningen och den blev färdig på sätt som jag
i föregående beskrevit den blev färdig

Företagets för

Peter Johansson Räftele
f. 1872

257

210/1246

Acc. n:r M.10823:37.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Småland

Härad:

Västbo

Mep

Socken:

Ryftå

Uppteckningsår:

1948

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Bros Hensikman

Adress:

Barystad Ryftå

Födelseår och födelseort:

1895 Ryftå

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Halam

Halamen är bunden med järntråd

Nej

3801

M.10823:38.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Väl kniv skärs bräda
kryppas

Väl en stekesad syp fast trådet
kniv skärs bräda skärs trådet
kryppas går man på

M. 10823:39.

nej

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

Båda delas

Ja

Skäres och slås jämnt

nej

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

Med små halm och hängväv
och värt förklara här

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

3 personer i syr i breder
1 flyr mål

M.10823:40.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

Det har jag sett

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

Läkt

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

nej

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

Pfyllde Bredaryds Byggnad

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Lasolbrukare
vid silan cementarbete

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.